

**Analiza absentizma
v slovenski kovinski industriji**
Podrobna analiza bolniških odsotnosti
Mišično-kostna obolenja

ANALIZA ABSENTIZMA V SLOVENSKI KOVINSKI INDUSTRIJI

PODROBNA ANALIZA BOLNIŠKIH ODSOTNOSTI

MIŠIČNO-KOSTNA OBOLENJA

Janja Petkovšek, Andrej Brvar, Petra Flerin

Vsebina

1. UVOD	4
2. Analiza mišično-kostnih obolenj v številkah	6
3. Bolečina v hrbtu (dorzalgiya).....	10
4. Druge bolezni hrbta (dorzopatije), ki niso uvrščene drugje	14
5. Druge okvare medvretenčne ploščice (diskusa)	18
6. Zaključek.....	22

1. UVOD

Za vsako potovanje ali odpravo na tuje ali v »neznano« so potrebne temeljite informacije o poti (ustrezni zemljevidi, podatki o nevarnostih, ki prežijo na poti – bodisi v prometu, na nepredvidenih postajališčih ali v prehrani, informacije o prenočitvah in prevozi in nenazadnje časovna opredelitev glede na vremenske in druge razmere), o potrebni opremi ter o telesni pripravljenosti udeležencev (o njihovem zdravstvenem stanju in psihofizični kondiciji), če želimo, da je potovanje uspešno.

Enako velja pri obvladovanju absentizma (zmanjševanju stroškov bolniškega staleža (BS) – odsotnosti z dela zaradi bolezni) in zdravstveno preventivnih ukrepov za ohranitev (krepitev) zdravja v podjetju. Brez podatkov in podrobnosti o dogajanju na področju zdravja (preventivni zdravstveni pregledi) in bolezni (BS – odsotnosti z dela zaradi bolezni) bomo v podjetju le s težavo poiskali »prava« delovna mesta in delovne sredine, kjer lahko s preventivnimi ukrepi v našem podjetju vplivamo na zmanjšanje BS in z njim povezanih stroškov dela.

Vsi ti podatki o bolniški staležih, ki so na razpolago v podjetju v kadrovski službi (kjer obravnavamo le podatke o izgubljenih dneh v koledarskem letu v določeni panogi ali podjetju) in so pomembni za »opis poti« (pregled stroškov, pojavnost bolezni, poškodb ali porodniških, ki jih dobimo iz hranarinskih listov osebnega zdravnika), še zdaleč ne povedo, kje se skrivajo resnične »pasti in težave« ter vzroki za njihov nastanek. Prav tako ne vemo, ali so vzroki »medicinski« – bolezni, ki jih obravnava zdravstvo, ali so »nemedicinski«, vezani na organizacijo dela ali obremenitve pri delu in jih pozna podjetje, ali pa so nekje vmes in jih pozna varstvo pri delu in zdravstvena preventiva na delovnem mestu.

Da bi lahko v podjetju naredili kaj več na poti do uspešnega podjetja (na »potovanju« skozi stroške dela – bolezni, poškodbe, nega družinskega člana, porodniški dopust) in na področju obvladovanja (zmanjšanja) bolniškega staleža, bi morali imeti za posamezen primer BS več podatkov o vzrokih bolniškega staleža: o boleznih (diagnoze), o delavcih (starost, spol, delovno mesto) ter o nevarnostih in tveganjih na delovnem mestu.

Možnosti vplivanja na zmanjšanje absentizma in nepopolne analiza bolniškega staleža

Kadar je bolniški stalež večji od 3,5 % in začne rasti ter doseže stopnjo 10 % ali več, lahko pozitivno vplivamo in ukrepamo samo, če vemo, kje leži izvorni vzrok večjega števila bolezni, nesreč ali »bega z dela« pod krinko bolezni. V ta namen je potrebno opraviti podrobno analizo in interpretacijo bolniškega staleža.

Analiza bolniškega staleža, kjer obravnavamo le podatke o izgubljenih dneh v koledarskem letu v določeni panogi ali podjetju, je premalo, saj v tem primeru ne poznamo vzrokov bolniškega staleža, povezanih s strukturo zaposlenih glede na spol, starost, delovno dobo, delovno mesto, tveganja na delovnem mestu, izpostavljenost škodljivim dejavnikom ipd.

Podatki o bolniškem staležu brez podrobne analize podatkov o tem, katere bolezni so najpogostejše pri katerih poklicih, na katerih delovnih mestih in pri katerih delavcih – moških ali ženskah, starejših ali mlajših, poročenih, samohranilcih ali ločenih, zadovoljnih ali nezadovoljnih itd. – so premalo za oblikovanje učinkovitih ukrepov promocije zdravja. Iz podatka »bolniški stalež zaradi bolezni mišično-skeletnega sistema« denimo ne izvemo, ali zbolevalo stalno zaposleni, zaposleni za določen delovni čas, starejši delavci ali mlajši delavci.

Tudi podatek o tem, katere vrste dela opravljajo zaposleni (pisarniška, administrativna, režijska dela, delo v proizvodnji ali delo na terenu, nočna dela in podobno), je nedvomno pomemben. Iz samega

numeričnega podatka o številu izgubljenih dni ne vidimo, ali so bolezni morda povezane s samo naravo dela in morebitnimi obremenitvami, kot so značilne za težko fizično delo in nočno delo, s škodljivimi dejavniki, kot so nevarne snovi (prah, dim, klimatske razmere), ali pa so nemara posledica slabih odnosov in s stresom povezanih sprememb v podjetju.

Vsi ti podatki so potrebni, da bi lahko ocenili, kaj oboleli delavci potrebujejo in kaj lahko storijo sami, da bodo lažje, boljše in hitreje okrevali in se vrnili na delo, oziroma kaj lahko naredimo, da ne bodo tako pogosto zbolevali. Z ustrežno analizo lahko natančneje preučimo zdravstveno stanje zaposlenih in oblikujemo učinkovitejše ukrepe – ustrežno interpretirani podatki nam namreč povejo, ali so vzrok bolniškega staleža za denimo bolezni skeletno-mišičnega sistema bolezni vratne hrbtenice, ledvene hrbtenice, zapestnega prehoda, ramenskega sklepa, kolen, kolkov ali morda stopal, kar igra pomembno vlogo pri načrtovanju nadaljnjih korakov.

Cilj preventivnega zdravstvenega varstva v podjetju, ali po novi zakonodaji promocije zdravja na delovnem mestu, je spoznati zdravstveno stanje zaposlenih v podjetju in iskati delovna mesta in delovne sredine, kjer izstopa bolniški stalež po številu delovnih dni, kakor tudi po krajših in pogostejših odsotnostih z dela zaradi poškodb in bolezni.

Analiza bolniških staležev za petletno obdobje, ki pokaže le časovno odsotnost z dela zaradi bolezni, ne pa tudi vseh njenih vzrokov, je za podjetje in evidenco stroškov (izdatkov) za denarna nadomestila za čas odsotnosti – izgubljenih delovnih ali koledarskih dni vsekakor dobra.

Tako je analiza bolniškega staleža, ki temelji le na številu izgubljenih koledarskih ali delovnih dni, pokazatelj »povečanih stroškov dela« v končnem produktu in njen »nepotreben delež« v ceni izdelka.

Nekoliko več o vzrokih bolniškega staleža povedo podatki analiz po bolezenskih skupinah, kot so: bolezni kostno-mišičnega sistema, duševne in vedenjske motnje, bolezni srca in ožilja ipd.

Pomanjkljivost analize bolniškega staleža po organskih sistemih je, da ne vemo (oz. ne dobimo podatka), kateri posamezni deli telesa ali katera duševna motnja je vzrok odsotnosti z dela.

Tako je v skupini kostno-mišičnega sistema lahko prizadeta cela hrbtenica ali samo vratni ali ledveno križni del, vse mišice ali samo mišice trupa, zgornjih ali spodnjih okončin, kosti oz. različni sklepi (zapestni prehod, prsti rok, komolci, kolena ali kolki).

Analize bolniške odsotnosti so za podjetje lahko **koristne** pri pripravi preventivnih ukrepov za izboljšanje dela (ureditev delovnega mesta), delovnih pogojev (organizacija dela), razbremenitve pri delu (ergonomija dela) ter zmanjševanje bolniškega staleža zaradi bolezni, povezanih z delom. Za razvoj uspešnega podjetja in ukrepov, ki bi dvignili nivo zdravja, je potrebno podatke o bolniškem staležu dopolniti še z drugimi podatki o delavcih, kot npr. osebna mnenja, stališča, ocene zadovoljstva pri delu in samoocene splošnega zdravstvenega stanja, ki jih dobimo z različnimi anketami med zaposlenimi.

Analiza absentizma v slovenski kovinski industriji (2015-2016), ki jo je v okviru projekta 3x ZDRAVO izvedlo GZS-Združenje kovinske industrije, je pokazala, da so **mišično-kostna obolenja** glavni vzrok absentizma v kovinski industriji po **številu izgubljenih koledarskih dni**. S podrobnejšo analizo mišično-kostnih bolezni želimo osvetliti glavne vzroke za bolniško odsotnost zaposlenih z dela in tiste mišično-kostne bolezni, ki najpogosteje prizadenejo delavce slovenske kovinske industrije. Na podlagi teh podatkov bodo lahko podjetja oblikovala učinkovitejše načrte za promocijo zdravja na delovnem mestu.

2. Analiza mišično-kostnih obolenj v številkah

V nadaljevanju je prikazana analiza bolniških odsotnosti v obdobju med letoma 2010 in 2014. V spodnji tabeli št. 1, *Število primerov diagnosticirane bolezni*, so poleg treh najpogostejših bolezni (*to so M54 – Bolečina v hrbtu (dorzalgiya), M53 – Druge bolezni hrbta (dorzopatije), ki niso uvrščene drugje, in M51 – Druge okvare medvretenčne ploščice (diskusa)*), ki jih bomo podrobneje obravnavali v poglavjih 2, 3 in 4, vključene tudi ostale bolezni, ki sodijo v to skupino, a niso tako pogoste. Gre za: M10 – Protin (giht), M13 – Drugi artritis, M16 – Artroza kolka (koksartroza), M17 – Artroza kolena (gonartroza), M19 – Druge vrste artroza, M23 – Notranja motnja kolena, M24 – Druge specifične motnje sklepa, M25 – Druge motnje sklepa, ki niso uvrščene drugje, M48 – Druge spondilopatije, M51 – Druge okvare medvretenčne ploščice (diskusa), M53 – Druge bolezni hrbta (dorzopatije), ki niso uvrščene drugje, M54 – Bolečina v hrbtu (dorzalgiya), M65 – Sinovitis in tenosinovitis, M75 – Okvare (lezije) rame, M77 – Druge entezopatije, M79 – Druge motnje mehkega tkiva, ki niso uvrščene drugje.

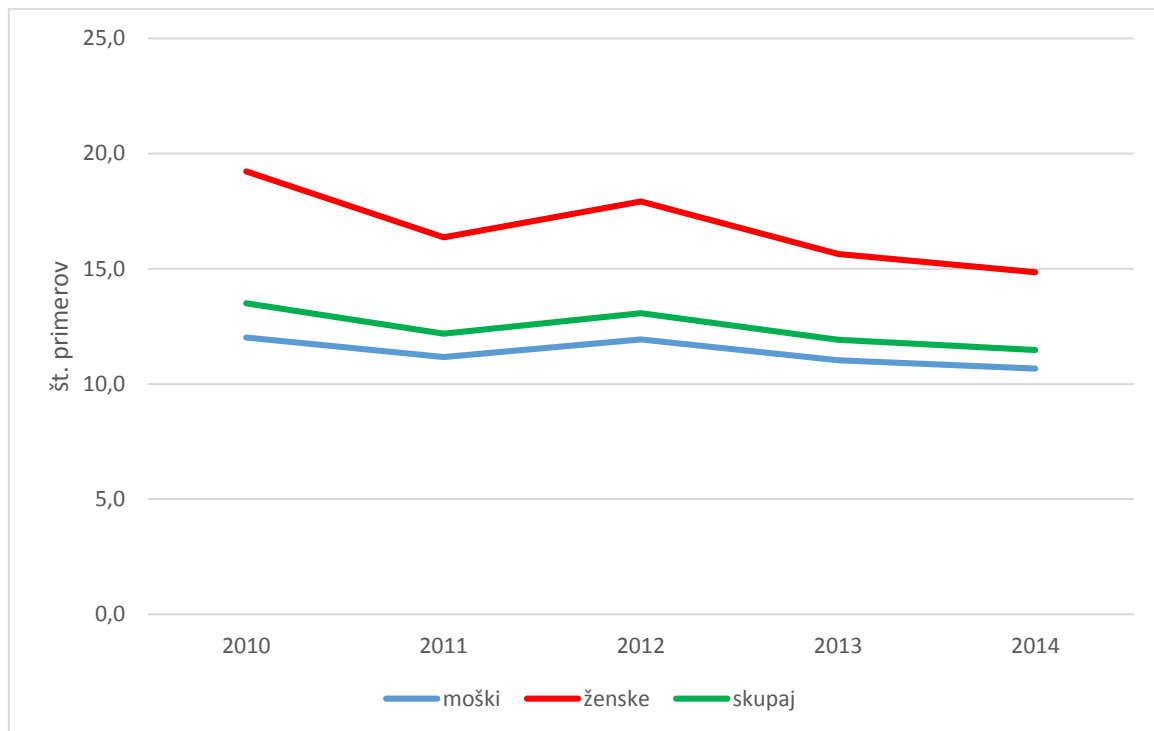
V **tabeli 1** je prikazano **skupno število vseh zgoraj navedenih bolezni** v obdobju od 2010 do 2014, primerjalno za moške in ženske. Pri moških je bilo največ bolezni diagnosticiranih v letu 2012, najmanj pa v zadnjem letu merjenja, in sicer v letu 2014. Tudi pri ženskah je bilo v letu 2014 najmanj diagnosticiranih primerov zgoraj omenjenih bolezni, največ primerov pa je bilo v prvem letu merjenja, to je v letu 2010.

Tabla 1: Število primerov diagnosticirane bolezni

	leto	2010	2011	2012	2013	2014
	dejavnost					
Moški	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	2892	2702	2697	2483	2392
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	1528	1483	1611	1396	1441
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	1047	1072	1093	1108	1153
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	159	36	32	32	42
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	338	625	812	801	779
	skupaj moški	5964	5918	6245	5820	5807
ženske	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	1160	857	941	782	714
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	320	343	303	233	238
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	913	850	881	817	873
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	32	10	14	29	27
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	50	65	73	87	74
	skupaj ženske	2475	2125	2212	1948	1926
skupaj	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	4052	3559	3638	3265	3106
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	1848	1826	1914	1629	1679
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	1960	1922	1974	1925	2026
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	191	46	46	61	69
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	388	690	885	888	853
	skupaj moški in ženske	8439	8043	8457	7768	7733

Trend spreminjanja števila diagnosticiranih primerov je prikazan v spodnjem grafu 1.

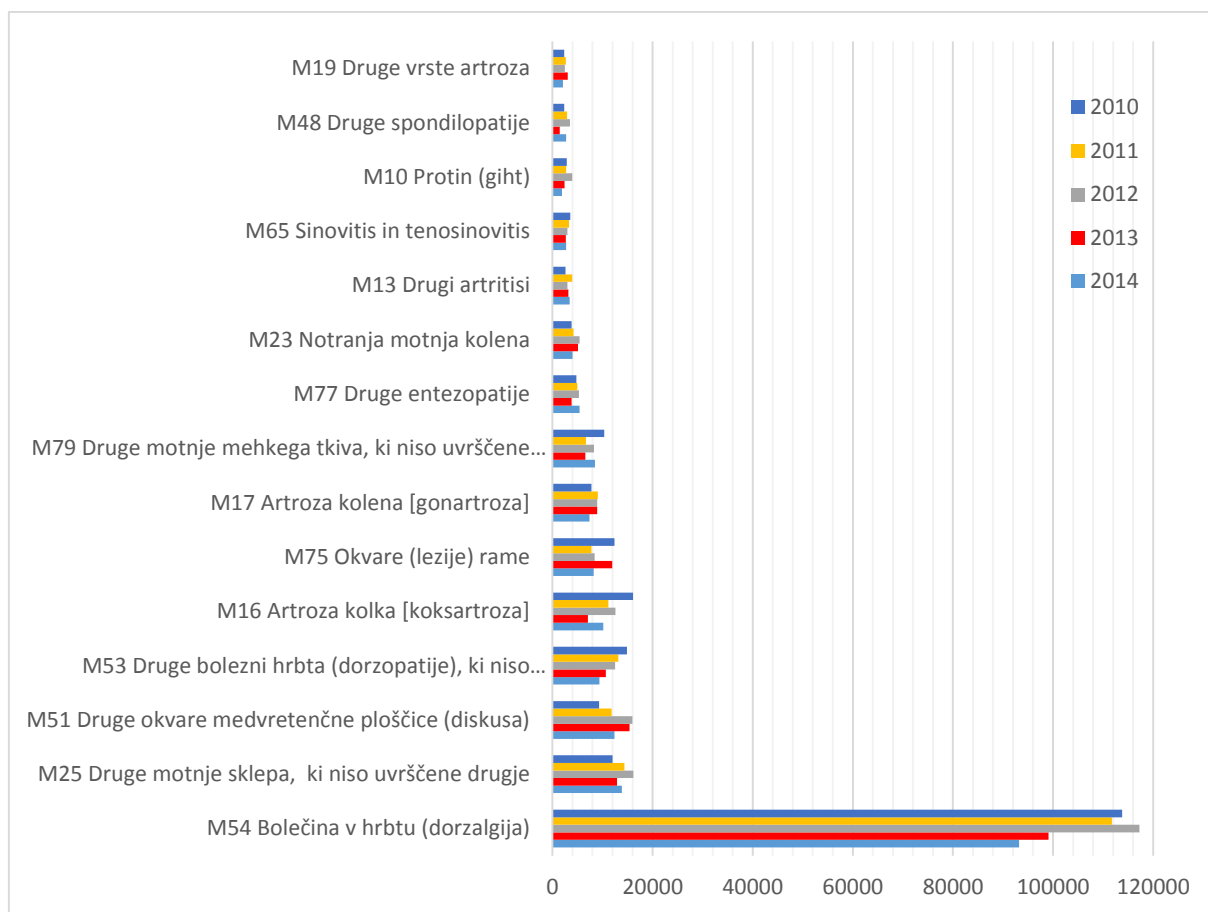
Graf 1: Število diagnosticiranih primerov bolezni

Graf 2 prikazuje izgubljene koledarske dni zaradi bolniške odsotnosti v kovinski industriji v obdobju 2010–2014. Največ izgubljenih koledarskih dni predstavljajo bolniške odsotnosti zaradi **bolečin v hrbtu** (dorzalgijs). Ta vrsta bolezni je v opazovanem obdobju povzročila kar 535.168 izgubljenih koledarskih delovnih dni. Pri razvrstitvi vzrokov bolniških odsotnosti glede na število izgubljenih dni sledijo s 69.340 koledarskimi dnevi odsotnosti **druge motnje sklepa**, ki niso posebej razvrščene. Tretja bolezen, ki povzroči največ odsotnosti, so druge **okvare medvretenčne ploščice** (diskusa). Ta bolezen se odraža v 64.817 izgubljenih koledarskih dnevih v obdobju od 2010 do 2014. Skupine bolezni, katerih skupno izgubljeni koledarski dnevi zaradi bolniške odsotnosti presegajo 40.000 izgubljenih dni v opazovanem obdobju, so še:

- druge bolezni hrbta (dorzopatije),
- artroza kolka,
- okvara rame,
- artroza kolena in
- druge motnje mehkega tkiva.

Graf 2: Število izgubljenih koledarskih dni zaradi posameznih primerov bolezni v letih 2010–2014

Kot pri številu diagnosticiranih primerov tudi v spodnji tabeli 2, ki prikazuje število koledarskih dni, izgubljenih zaradi bolniške odsotnosti, opazimo podobno situacijo. V letu 2014 je bilo pri moških v primerjavi z ostalimi leti izgubljeno najmanjše število dni, in sicer 144.003, največ pa v letu 2012, ko je bilo takih dni kar 182.632. Pri ženskah je bilo največ izgubljenih dni v letu 2010, takih je bilo 72.416, najmanj pa v letu 2013, ko je bilo izgubljenih 55.727 dni.

Tabela št. 2: Število koledarskih dni odsotnosti za obravnavane bolezni skupaj

leto	2010	2011	2012	2013	2014
dejavnost					
moški					
C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	83393	78580	82116	65989	59479
C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	45822	40579	48395	37265	37205
C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	25705	27824	28131	29132	25889
C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	2445	1631	294	248	538
C33 Popravila in montaža strojev in naprav	9275	16323	23696	22377	20892
skupaj moški	166640	164937	182632	155011	144003
ženske					
C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	31110	29641	23830	20441	23203

	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	10246	7671	6880	4721	5762
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	28553	24845	27218	25918	25532
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	1206	806	323	2073	831
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	1301	1729	2933	2574	2579
	skupaj ženske	72416	64692	61184	55727	57907
skupaj	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	114503	108221	105946	86430	82682
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	56068	48250	55275	41986	42967
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	54258	52669	55349	55050	51421
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	3651	2437	617	2321	1369
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	10576	18052	26629	24951	23471
	skupaj moški in ženske	239056	229629	243816	210738	201910

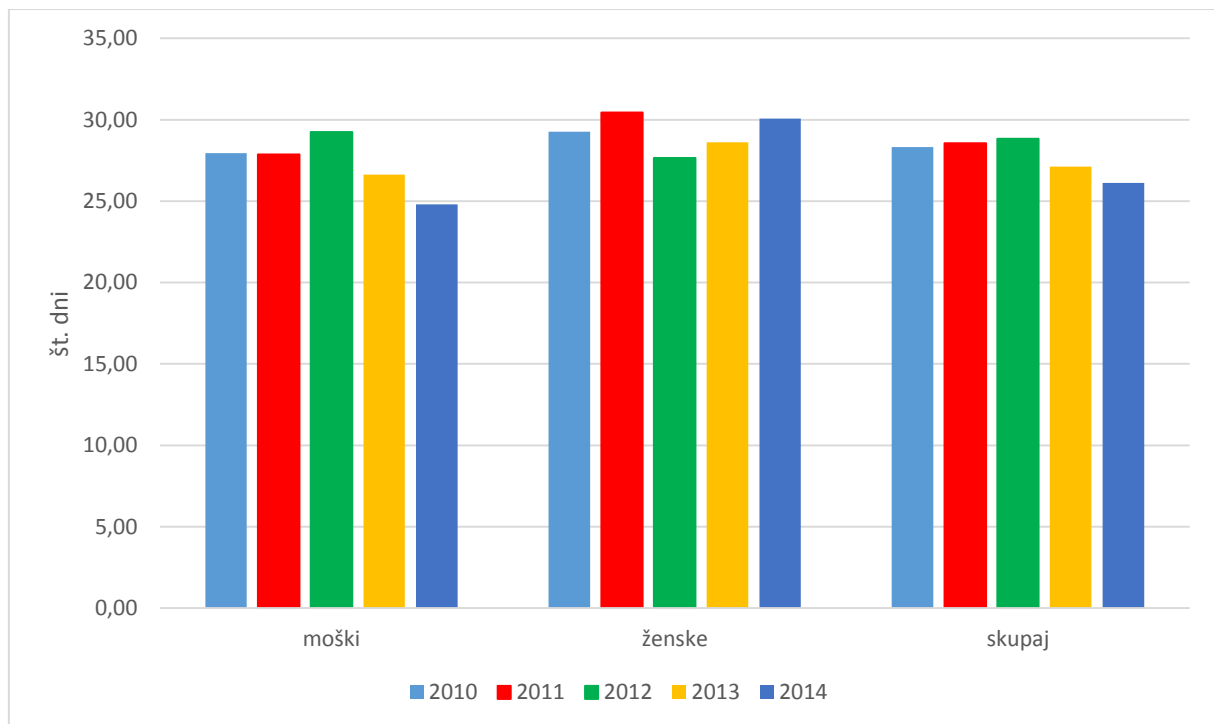
Povprečno trajanje ene bolniške odsotnosti se je od leta 2010 do 2012 povečevalo. V letu 2012 je povprečna odsotnost z delovnega mesta trajala 28,83 dni. Z letom 2013 se je začela manjšati in je bila v letu 2014 najnižja. V tem letu je odsotnost z dela trajala 26,11 dni. Več podatkov je prikazanih v **tabeli 3**.

Tabela 3: Povprečno trajanje ene odsotnosti

	leto	2010	2011	2012	2013	2014
	dejavnost					
moški	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	28,84	29,08	30,45	26,58	24,87
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	29,99	27,36	30,04	26,69	25,82
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	24,55	25,96	25,74	26,29	22,45
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	15,38	45,31	9,19	7,75	12,81
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	27,44	26,12	29,18	27,94	26,82
	skupaj moški	27,94	27,87	29,24	26,63	24,80
ženske	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	26,82	34,59	25,32	26,14	32,50
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	32,02	22,36	22,71	20,26	24,21
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	31,27	29,23	30,89	31,72	29,25
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	37,69	80,60	23,07	71,48	30,78
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	26,02	26,60	40,18	29,59	34,85
	skupaj ženske	29,26	30,44	27,66	28,61	30,07
skupaj	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	28,26	30,41	29,12	26,47	26,62
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	30,34	26,42	28,88	25,77	25,59
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	27,68	27,40	28,04	28,60	25,38
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	19,12	52,98	13,41	38,05	19,84
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	27,26	26,16	30,09	28,10	27,52
	skupaj moški in ženske	28,33	28,55	28,83	27,13	26,11

Grafično je trajanje odsotnosti prikazana v spodnjem **grafu 3**.

Graf 3: Število dni odsotnosti

Ženske so v povprečju v vseh letih merjenja odsotne z delovnega mesta dalj časa kot moški. Le v letu 2012 je bilo v poprečju daljše trajanje ene bolniške odsotnosti opaziti pri moških.

3. Bolečina v hrbtu (dorzalgiya)

V **tabeli 4** je prikazano **število primerov bolezn M54 – bolečine v hrbtu (dorzalgiya)** glede na spol in dejavnost v obdobju od 2010 do 2014.

Pri dorzalgiyi gre za bolečine v hrbtu, ki se lahko razdelijo glede na področje, kjer se pojavljajo: bolečine v vratu, bolečine v prsnem delu hrbtenice, bolečine v ledvenem predelu in bolečina v križu.

Iz tabele je razvidno, da je bilo v letih od 2010 do 2014 pri moških skupno 16.349 primerov takih, ki so jim diagnosticirali bolečine v hrbtu. Pri ženskah pa je bilo v istem obdobju zaznanih 5.343 takih primerov.

Tako pri ženskah kot pri moških je največ primerov dorzalgiije prisotne pri zaposlenih, ki delajo na področju proizvodnje kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav (C25), najmanj pa pri proizvodnji drugih vozil in plovil (C33).

Če primerjamo leti 2010 in 2014 lahko opazimo, da je skupno število primerov v letu 2014 kar za 504 primere manjše kot v letu 2010.

Tabela 4: Število primerov bolezni M54 v obdobju od 2010 do 2014

	leto	2010	2011	2012	2013	2014
	dejavnost					
moški	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	1663	1483	1526	1413	1366
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	843	808	883	774	790
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	565	556	546	543	609
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	84	24	23	20	24
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	186	347	430	443	400
	skupaj moški	3341	3218	3408	3193	3189
ženske	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	719	492	561	424	415
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	139	163	143	95	106
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	410	356	400	340	385
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	6	3	7	10	12
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	25	32	38	33	29
	skupaj ženske	1299	1046	1149	902	947
skupaj	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	2382	1975	2087	1837	1781
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	982	971	1026	869	896
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	975	912	946	883	994
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	90	27	30	30	36
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	211	379	468	476	429
	skupaj moški in ženske	4640	4264	4557	4095	4136

V tabeli 5 je prikazano število koledarskih dni v letih od 2010 do 2014, ki so bili izgubljeni zaradi bolečin v hrbtu (dorzalgi) glede na posamezno dejavnost (C25, C28, C29, C30 in C33) in glede na spol v obdobju med leti 2010 in 2014. V letu 2010 je bilo zaradi bolečin v hrbtu izgubljenih kar 113.798 delovnih dni, število izgubljenih dni pa se je do leta 2014 zmanjšalo za 20.553. Izgubljenih dni je bilo v letu 2014 tako 93.245.

Tabela 5: Izgubljeni koledarski dnevi zaradi bolniške odsotnosti, ki je nastala zaradi bolečin v hrbtu (dorzalgi)

	leto	2010	2011	2012	2013	2014
	dejavnost					
moški	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	41907	39768	39503	33463	27802
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	21088	19467	23175	21246	18991
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	12762	14893	12964	12830	11598
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	1162	357	161	135	239
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	4172	8794	11144	8713	9629
	skupaj moški	81091	83279	86947	76387	68259
ženske	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	17265	15031	13180	9507	11034

	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	3636	3627	2993	1988	2898
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	11288	8855	11917	9416	9896
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	255	452	40	590	463
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	263	515	2183	1218	695
	skupaj ženske	32707	28480	30313	22719	24986
skupaj	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	59172	54799	52683	42970	38836
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	24724	23094	26168	23234	21889
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	24050	23748	24881	22246	21494
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	1417	809	201	725	702
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	4435	9309	13327	9931	10324
	skupaj moški in ženske	113798	111759	117260	99106	93245

Pomemben kazalnik pri analizi bolniških odsotnosti je tudi podatek o **povprečnem trajanju ene bolniške odsotnosti**. V letih med 2010 in 2014 ni večjih odstopanj glede dolžine trajanja ene odsotnosti zaradi bolečin v hrbtu. V vseh letih je trajanje daljše kot 22 dni. Najkrajše je bilo ravno v letu 2014, kjer je bilo trajanje ene odsotnosti z dela 22,5 dni.

Manjša razlika med leti 2010 in 2014 je opazna v **primerjavi obeh spolov**. Moški so bili na delovnem mestu odsotni manj časa v primerjavi z ženskami, v letu 2014 celo 5 dni manj kot ženske, kar je prikazano tudi v **tabeli 6** in **grafu 3**.

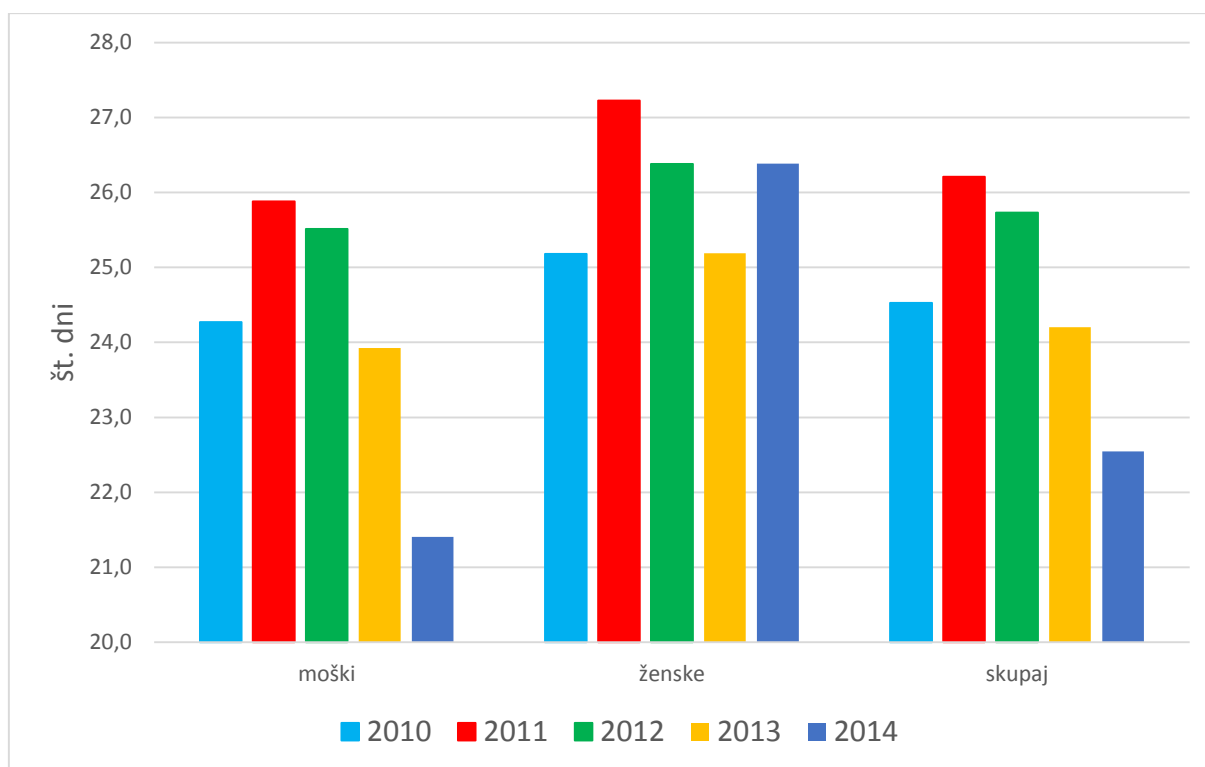
Tabela 6: Povprečno trajanje ene odsotnosti za bolezen M54 – Bolečina v hrbtu (dorzalgija)

	leto	2010	2011	2012	2013	2014
	dejavnost					
moški	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	25,2	26,8	25,9	23,7	20,4
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	25,0	24,1	26,2	27,4	24,0
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	22,6	26,8	23,7	23,6	19,0
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	13,8	14,9	7,0	6,8	10,0
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	22,4	25,3	25,9	19,7	24,1
	skupaj moški	24,3	25,9	25,5	23,9	21,4
ženske	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	24,0	30,6	23,5	22,4	26,6
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	26,2	22,3	20,9	20,9	27,3
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	27,5	24,9	29,8	27,7	25,7
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	42,5	150,7	5,7	59,0	38,6
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	10,5	16,1	57,4	36,9	24,0
	skupaj ženske	25,2	27,2	26,4	25,2	26,4
skupaj	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav	24,8	27,7	25,2	23,4	21,8

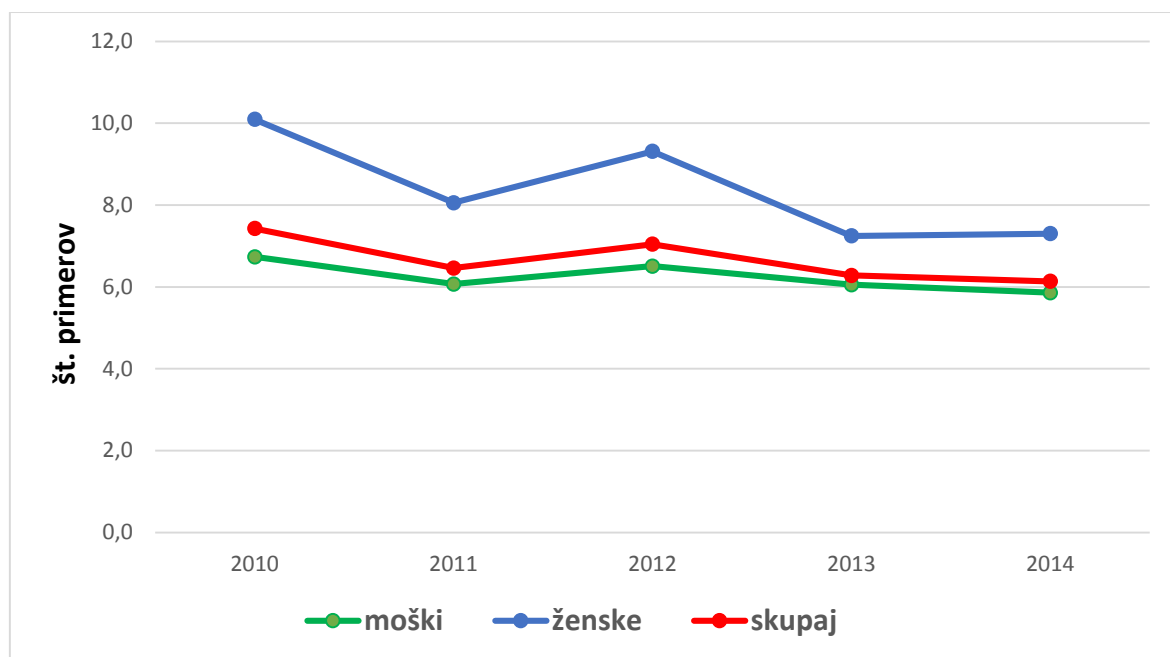
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	25,2	23,8	25,5	26,7	24,4
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	24,7	26,0	26,3	25,2	21,6
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	15,7	30,0	6,7	24,2	19,5
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	21,0	24,6	28,5	20,9	24,1
	skupaj moški in ženske	24,5	26,2	25,7	24,2	22,5

Podatke iz zgornje tabele lahko še bolj nazorno podkrepimo z **grafom 4**, kjer je razvidno, da je bilo **najdaljše trajanje bolniških odsotnosti** zaradi dorzalgija v letu 2011. Tudi tu se grafično lepo kaže razlika v odsotnosti glede na spol v letu 2014. Opazimo lahko, da se je pri moških, ki so bili bolniško odsotni zaradi dorzalgije, v primerjavi z ženskami res opazno manjše povprečno število dni izostanka. V ostalih letih, ki so bili zajeti v primerjavi, razlike med spoloma niso tako opazne kot v letu 2014.

Graf 4: Število dni odsotnosti zaradi bolezni M54

Graf 5: Število primerov na 100 zaposlenih pri katerih je bila zaznana dorzalgiya

Iz **grafa 5** je razvidno, da se **število primerov** iz leta v leto spreminja. V letu 2011 je bilo zaznanih manj primerov kot v letu poprej (2010). V letu 2012 se število primerov spet poveča. V letu 2013 in 2014 pa se število primerov spet začne manjšati, kar je spodbuden podatek.

4. Druge bolezni hrbta (dorzoapatije), ki niso uvrščene drugje

V **tabeli 7** je prikazano **število primerov, diagnosticiranih kot M53 – Druge bolezni hrbta (dorzoapatije)**, ki niso uvrščene drugje, glede na spol in dejavnost v obdobju od 2010 do 2014.

Če primerjamo M54 – dorzalgiyo (tabela 4) z M53 – dorzoapatije (tabela 7 spodaj), lahko opazimo, da je zadnjih precej manj. Skupno je bilo tako med letoma 2010 in 2014 primerov dorzoapatije 2.305, pri dorzalgiji (tabela 4) pa je bilo diagnosticiranih primerov kar 21.692.

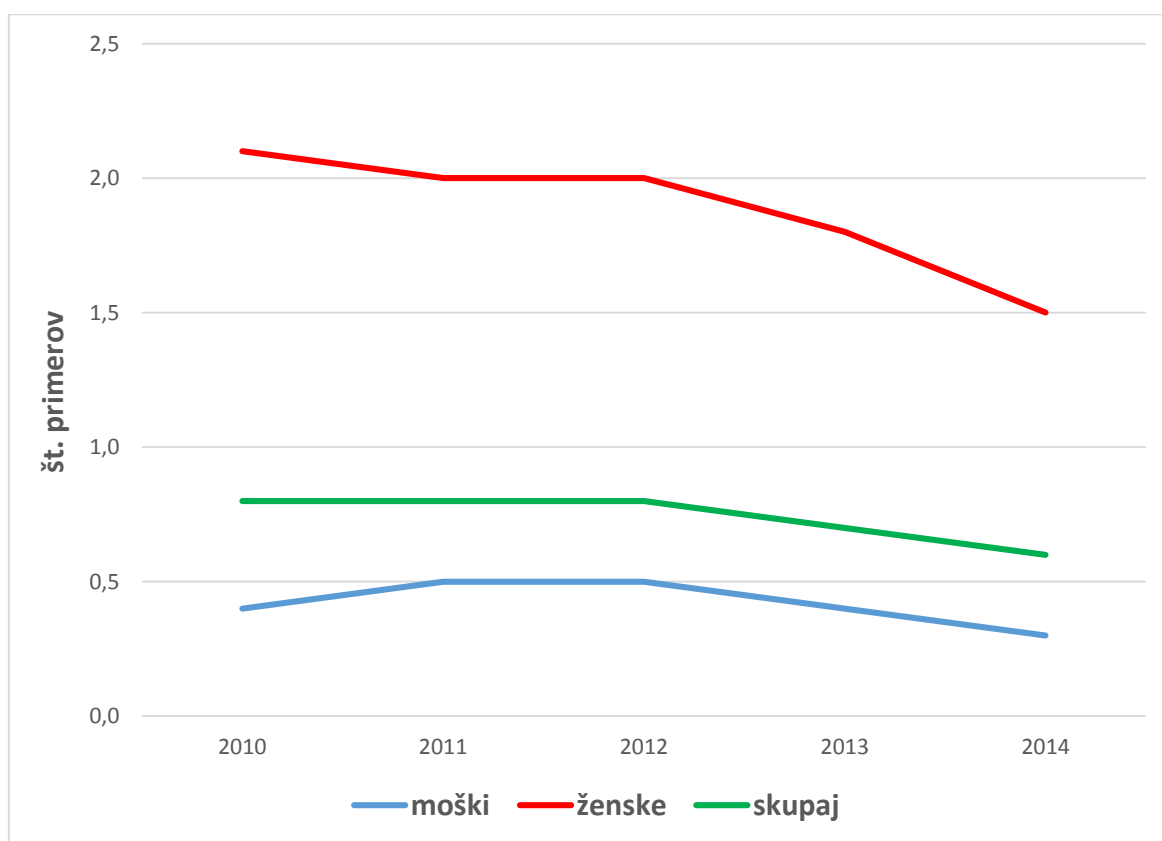
Tabela 7: Število primerov bolezni M53 po letih

leto	2010	2011	2012	2013	2014
dejavnost					
moški					
C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov...	93	115	102	74	54
C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	63	66	72	49	38
C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic ...	44	40	60	62	55
C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	3	/	1	/	/
C33 Popravila in montaža strojev ..	13	23	24	17	32
skupaj moški	216	244	259	202	179
ženske					
C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov...	89	83	82	67	46

	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	38	44	38	27	32
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic ...	139	132	123	120	110
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	3	2	1	2	/
	C33 Popravila in montaža strojev...	2	5	7	9	4
	skupaj ženske	271	266	251	225	192
skupaj	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov...	182	198	184	141	100
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	101	110	110	76	70
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	183	172	183	182	165
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	6	2	2	2	/
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	15	28	31	26	36
	skupaj moški in ženske	487	510	510	427	371

V spodnjem **grafu 6** je prikazan **trend spreminjanja za bolezen M53** med letoma 2010 in 2014. Nazorno so opazne tudi razlike med moškimi in ženskami.

Graf 6: Število primerov bolezni M53 – Druge bolezni hrbta (dorzoopatije) pri moških in ženskah

Število primerov pri ženskah se od leta 2010 do leta 2014 zmanjšuje. Je pa v primerjavi z moško populacijo v vseh letih precej večji delež primerov kot pri moških. Pri moških se je med letom 2010 in 2012 število primerov celo povečalo, po tem letu pa se tudi pri moških opazi upad števila primerov.

V spodnji **tabeli 8**, kjer je prikazano **skupno število koledarskih dni odsotnosti zaradi dorzopatije**, lahko opazimo, da število takih dni skozi leta pada. V letu 2010 je bilo zaradi bolezni izgubljenih kar 14.869 delovnih dni, v letu 2014 pa bistveno manj, in sicer 9.400 dni.

Tabela 8: Število koledarskih dni odsotnosti za bolezen M53 – Druge bolezni hrbta (dorzopatije)

	leto	2010	2011	2012	2013	2014
	dejavnost					
moški	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov ...	3587	3400	1904	1655	1382
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	2110	1345	1738	1033	1011
	C29 Proizvodnja motornih vozil, ...	514	1179	1582	1099	1210
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	46	/	38	/	/
	C33 Popravila in montaža strojev ...	189	539	385	271	547
	skupaj moški	6446	6463	5647	4058	4150
ženske	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov ...	3225	2023	2589	1539	1162
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	1088	875	608	440	782
	C29 Proizvodnja motornih vozil, ...	4011	3486	3523	4012	3169
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	69	187	75	367	/
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	30	144	78	264	137
	skupaj ženske	8423	6715	6873	6622	5250
skupaj	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov ...	6812	5423	4493	3194	2544
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	3198	2220	2346	1473	1793
	C29 Proizvodnja motornih vozil, ...	4525	4665	5105	5111	4379
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	115	187	113	367	/
	C33 Popravila in montaža strojev ...	219	683	463	535	684
	skupaj moški in ženske	14869	13178	12520	10680	9400

V **tabeli 9** je prikazano **povprečno trajanje ene odsotnosti zaradi bolezni hrbta (dorzopatije)**. V tabeli lahko opazimo, da so ženske v primerjavi z moškimi povprečno dalj časa odsotne z delovnega mesta kot moški. V letu 2014 so bile ženske v povprečju odsotne 27,3 dni, moški pa 23,2 dni.

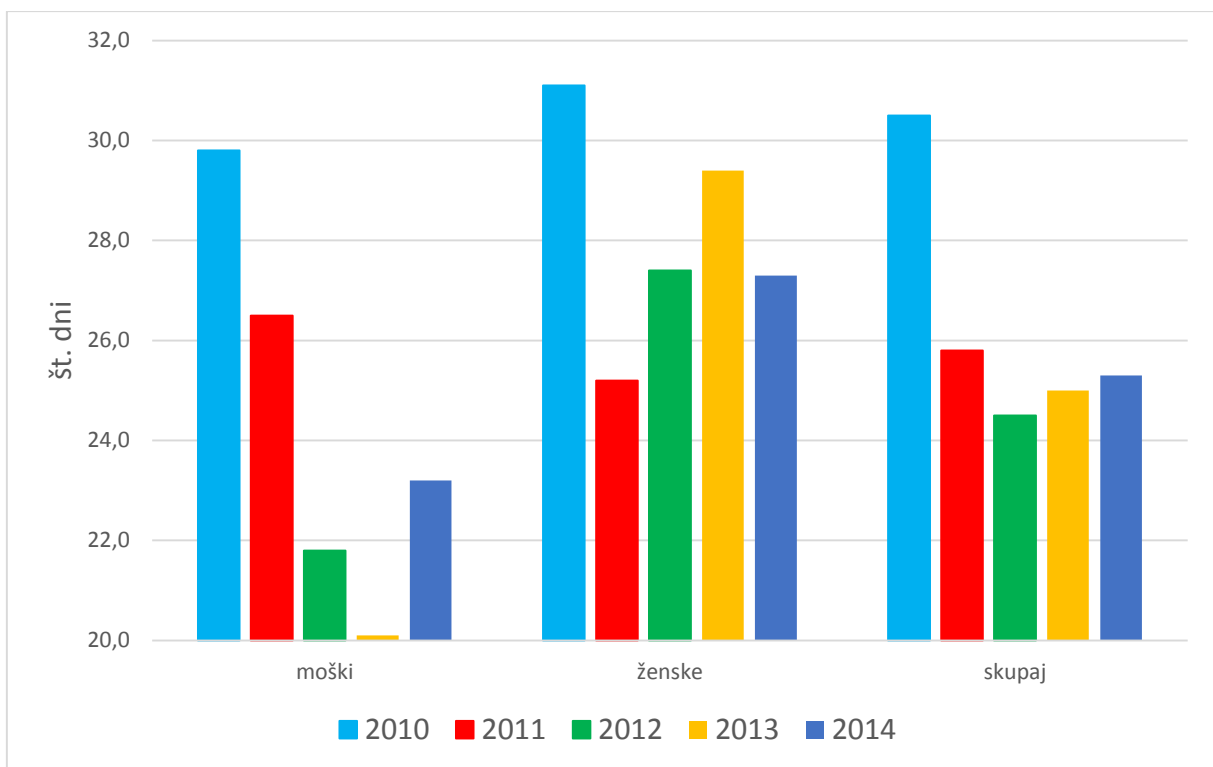
Tabela 9: Povprečno trajanje ene odsotnosti

	leto	2010	2011	2012	2013	2014
	dejavnost					
moški	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, ...	38,6	29,6	18,7	22,4	25,6
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	33,5	20,4	24,1	21,1	26,6
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic ...	11,7	29,5	26,4	17,7	22,0
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	15,3	0,0	38,0	0,0	0,0
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	14,5	23,4	16,0	15,9	17,1
	skupaj moški	29,8	26,5	21,8	20,1	23,2

ženske	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, ...	36,2	24,4	31,6	23,0	25,3
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	28,6	19,9	16,0	16,3	24,4
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic ...	28,9	26,4	28,6	33,4	28,8
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	23,0	93,5	75,0	183,5	0,0
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	15,0	28,8	11,1	29,3	34,3
	skupaj ženske	31,1	25,2	27,4	29,4	27,3
skupaj	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, ...	37,4	27,4	24,4	22,7	25,4
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	31,7	20,2	21,3	19,4	25,6
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic ...	24,7	27,1	27,9	28,1	26,5
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	19,2	93,5	56,5	183,5	0,0
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	14,6	24,4	14,9	20,6	19,0
	skupaj moški in ženske	30,5	25,8	24,5	25,0	25,3

Grafično je **trajanje odsotnosti** prikazano v spodnjem **grafu 7**.

Graf 7: Število dni odsotnosti zaradi bolezni M53 – Druge bolezni hrbta (dorzoopatije)

Največ dni odsotnosti zaradi drugih bolezni hrbta (dorzoopatije) je bilo v letu 2010. Od leta 2011 do 2014 pa je število dni, ki so bili izgubljeni zaradi te bolezni, približno na enaki ravni.

5. Druge okvare medvretenčne ploščice (diskusa)

Število diagnosticiranih primerov za M51 – Druge okvare medvretenčne ploščice (diskusa) je prikazano v spodnji tabeli. Pri »diskusu« gre za zdrs medvretenčne ploščice, kar pomeni, da je del degenerativno spremenjene hrustančne medvretenčne ploščice zdrsnil s svojega položaja in pritisnil na hrbtenjačo ali živčno korenino. Zaradi pritiska medvretenčne ploščice pride do vnetja in nabrekanja okolnih tkiv. Vse to povzroči utesnitev živčne korenine ali hrbtenjače. Najpogosteje je utesnjena živčna korenina ishiadičnega živca, kar se kaže z značilno bolečino vzdolž prizadetega živca oziroma ishialgijo, znano tudi kot išias (vir: <http://vizita.si/clanek/leksikon/zdrs-medvretenecne-ploscice.html>).

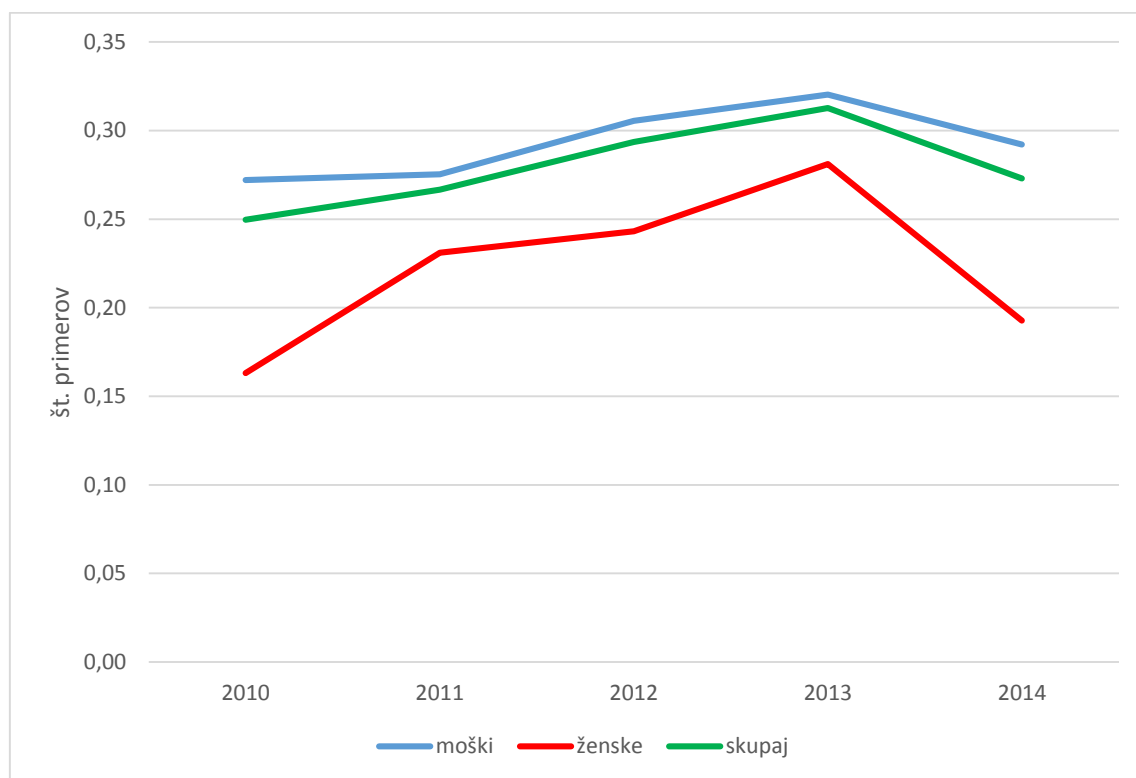
Iz **tabele 10** je razvidno, da je število primerov, tako pri moških kot pri ženskah, od leta 2010 do 2013 naraščalo. V letu 2013 je bilo pri moških 169 primerov, diagnosticiranih za bolezen M51, pri ženskah je bilo takih 35. V letu 2014 pa je opazen manjši upad. Tako pri moških kot pri ženskah je bilo v letu 2014 diagnosticiranih 10 primerov manj kot leto prej, pri moških 159, pri ženskah 25.

Tabela 10: Število primerov diagnosticiranih za bolezen M51 – Druge okvare medvretenčne ploščice (diskusa)

	leto	2010	2011	2012	2013	2014
	dejavnost					
moški	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov ...	68	63	64	68	61
	C28 Proizvodnja drugih strojev ...	35	44	49	48	33
	C29 Proizvodnja motornih vozil ...	25	28	24	33	34
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	1	1	0	1	1
	C33 Popravila in montaža strojev ...	6	10	23	19	30
	skupaj moški	135	146	160	169	159
ženske	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov ...	8	9	12	15	10
	C28 Proizvodnja drugih strojev ...	3	6	1	3	3
	C29 Proizvodnja motornih vozil ...	10	13	16	15	10
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	0	1	0	1	0
	C33 Popravila in montaža strojev ...	0	1	1	1	2
	skupaj ženske	21	30	30	35	25
skupaj	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov ...	76	72	76	83	71
	C28 Proizvodnja drugih strojev ...	38	50	50	51	36
	C29 Proizvodnja motornih vozil ...	35	41	40	48	44
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	1	2	0	2	1
	C33 Popravila in montaža strojev ...	6	11	24	20	32
	skupaj moški in ženske	156	176	190	204	184

Grafično se naraščanje **števila primerov** do leta 2013 lepo vidi na spodnjem **grafu 8**.

Graf 8: Število primerov diagnosticirane bolezni M51 – Druge okvare medvretenčne ploščice (diskusa) glede na spol

V spodnji tabeli 11 je prikazano število izgubljenih koledarskih dni zaradi okvare medvretenčne ploščice (diskusa). Najmanj takih dni je bilo v letu 2010, število je do leta 2012 močno naraslo, saj je bilo v tem letu zaznanih že 21.116 primerov zgoraj omenjene bolezni. V letu 2013 je število začelo upadati. Še nekoliko bolj se je zmanjšalo v letu 2014, ko je bilo skupno diagnosticiranih 12.354.

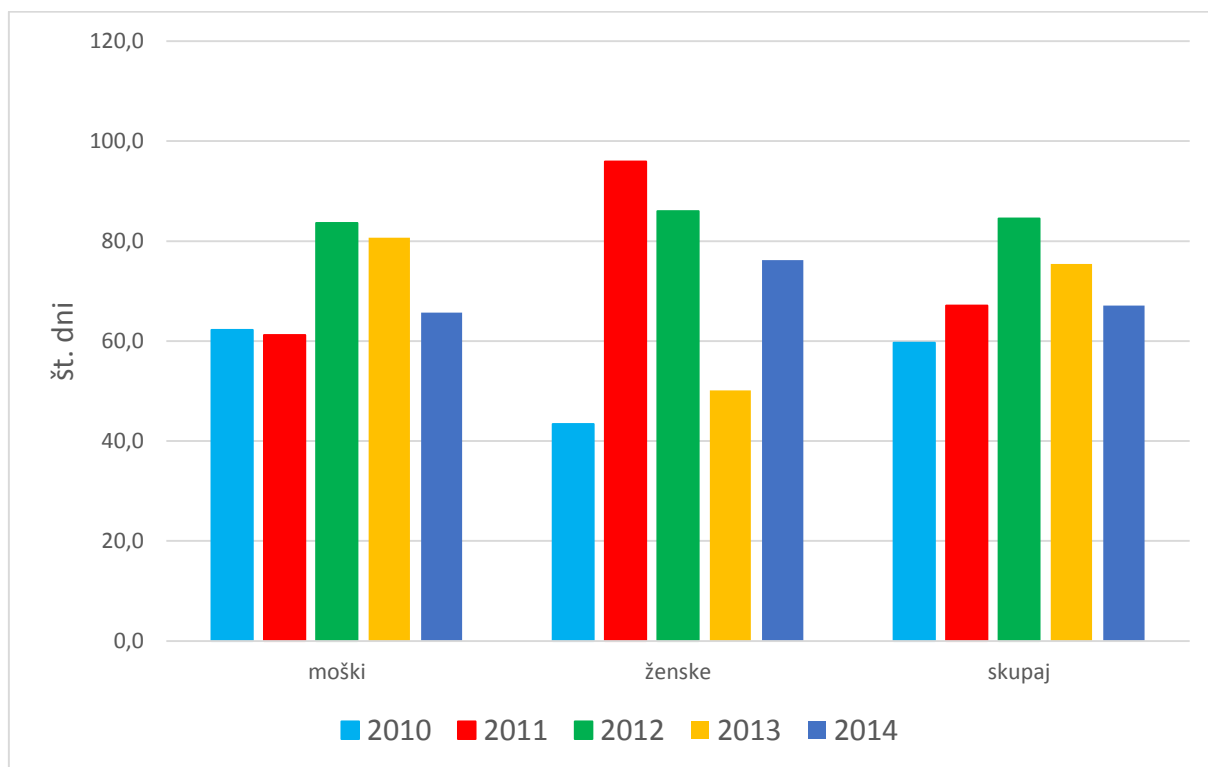
Tabela 11: Število koledarskih dni odsotnosti zaradi bolezni M51 – Druge okvare medvretenčne ploščice (diskusa)

	leto	2010	2011	2012	2013	2014
	dejavnost					
moški	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov...	3583	3803	4723	5844	2370
	C28 Proizvodnja drugih strojev...	2544	2293	5391	2904	1813
	C29 Proizvodnja motornih vozil ...	1720	1803	1443	2805	3744
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	74	31	0	18	121
	C33 Popravila in montaža strojev ...	478	1001	1816	2064	2402
	skupaj moški	8399	8931	13373	13635	10450
ženske	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov ...	251	1814	914	441	1130
	C28 Proizvodnja drugih strojev ...	52	63	12	121	161
	C29 Proizvodnja motornih vozil ...	608	776	1229	1121	589
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	0	14	0	71	0

	C33 Popravila in montaža strojev ...	0	211	426	1	24
	skupaj ženske	911	2878	2581	1755	1904
skupaj	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov ...	3834	5617	5637	6285	3500
	C28 Proizvodnja drugih strojev ...	2596	2356	5403	3025	1974
	C29 Proizvodnja motornih vozil ...	2328	2579	2672	3926	4333
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	74	45	0	89	121
	C33 Popravila in montaža strojev ...	478	1212	2242	2065	2426
	skupaj moški in ženske	9310	11809	21116	15390	12354

Število dni odsotnosti zaradi okvare medvretenčne ploščice (diskusa) je grafično prikazano tudi v spodnjem **grafu 9**. Kot smo že omenili zgoraj, je bilo najmanj izgubljenih dni v letu 2010. Do leta 2012 je število močno naraščalo, po tem letu pa spet nekoliko upadlo.

Graf 9: Število dni odsotnosti zaradi bolezni M51

Povprečno trajanje ene odsotnosti zaradi druge okvare medvretenčne ploščice (diskusa), prikazano v tabeli 12, je v primerjavi z M54 – Bolečina v hrbtu – dorzalgija (tabela 3) in M53 – Druge bolezni hrbta – dorzopatije (tabela 9) bistveno daljše. Pri obeh omenjenih boleznih se je povprečna odsotnost gibala okoli 25 dni. Pri M51 – Druge okvare medvretenčne ploščice (diskusa) pa se trajanje bolniške odsotnosti v povprečju giblje od 59,7 dni pa vse do 111,1 dni odsotnosti.

Tabela 12: Povprečno trajanje ene odsotnosti

	leto	2010	2011	2012	2013	2014
	dejavnost					
moški	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov ...	52,7	60,4	73,8	85,9	38,9
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	72,7	52,1	110,0	60,5	54,9
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic ...	68,8	64,4	60,1	85,0	110,1
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	74,0	31,0	/	18,0	121,0
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	79,7	100,1	79,0	108,6	80,1
	skupaj moški	62,2	61,2	83,6	80,7	65,7
ženske	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov ...	31,4	201,6	76,2	29,4	113,0
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	17,3	10,5	12,0	40,3	53,7
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic ...	60,8	59,7	76,8	74,7	58,9
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	/	14,0	/	71,0	/
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	/	211,0	426,0	1,0	12,0
	skupaj ženske	43,4	95,9	86,0	50,1	76,2
skupaj	C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov ...	50,4	78,0	74,2	75,7	49,3
	C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav	68,3	47,1	108,1	59,3	54,8
	C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic ...	66,5	62,9	66,8	81,8	98,5
	C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil	74,0	22,5	/	44,5	121,0
	C33 Popravila in montaža strojev in naprav	79,7	110,2	93,4	103,3	75,8
	skupaj moški in ženske	59,7	67,1	111,1	75,4	67,1

6. Zaključek

Zdravi in srečni delavci so »bogastvo« podjetja v tem, da ti delavci delajo hitreje, lažje in boljše. Njihova komunikacija je odprta, so pozitivno naravnani in pripravljeni delati več za skupno dobro. Ti delavci so tudi manj v bolniškem staležu.

Po drugi strani pa nezadovoljni in nesrečni delavci, ki izgubljajo energijo na malenkostih, delajo slabše in storijo več napak ter porabijo dalj časa za isto delo kot srečni delavci, nagibajo se k konfliktom in niso zmožni ekipnega dela. Ti delavci tudi pogosteje zbolevaro in so več časa v bolniškem staležu.

Potencial podjetja torej ni le v novi strojni in proizvodni opremi, temveč **v investiranju v zdravega delavca**, ki nima psihičnih in telesnih težav, ki živi brez bolečin, ki pozna svoje delo, ki je pri delu komunikativen, odprt in pozitivno naravnani, dela z manj napakami, bolj kvalitetno, hitreje in učinkovito, kar se v podjetju kaže na večji produktivnosti, manjšem številu napak in izmečkov – kala ter v končnem izdelku, ki prinaša dobiček in ugled podjetju.